

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

Opinnäytetyö 2020

Pirkko Pikander

SUOMEN UUSPERHEIDEN
LIITTO RY:N STEPAPP-
VALMENTAJAKOULUTUKSEN
ARVIOINTI

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

Pirkko Pikander

SUOMEN UUSPERHEIDEN LIITTO RY:N STEPAPP-VALMENTAJAKOULUTUKSEN ARVIOINTI

Uusperheiden osuus lapsiperheistä on noin 9%. Uusperheiden määrä on pysynyt samana 15 vuoden ajan, mutta erityistä tukea tarvitsevien uusperheiden määrä on lisääntynyt. Suomen Uusperheiden Liitto ry (jatkossa Supli ry) toimii ainoana valtakunnallisena uusperheiden järjestönä Suomessa. Toiminnan kohderyhmänä ovat uusperheiden vanhemmat ja uusperheiden kanssa työskentelevä ammattihenkilöstö.

Supli ry:n Stepping-kehittämishanke toteutetaan vuosina 2018-2020. Hankkeen tavoitteena on erityistä tukea tarvitsevien uusperheiden hyvinvoinnin edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy ja oikea-aikaisen varhaisen tuen tarjoaminen. Hankkeessa on luotu uusperheille suunnattu mobiiliavusteinen StepApp-valmennus®. Valmennusta suositellaan uuspareille, jotka kaipaavat tietoa uusperheen eri vaiheista ja ymmärrystä uusperhedynamiikasta. Lisäksi on kehitetty 7 opintopisteen StepApp-valmentajakoulutus. Valmentajaksi voi pätevoityä työssään uusperheitä kohtaava sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilainen. Pyrkimyksenä on luoda uusia keinoja uusperheen kaikkien osapuolien tukemiseen.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli arvioida valmentajakoulutusprosessia pilotointivaiheessa, joka toteutettiin Raisiossa ja Järvenpäässä keväällä 2019. StepApp-valmentajia koulutettiin yhteensä 20. Opinnäytetyössä arvioitiin koulutuksen sisältöä ja toteutusta suhteessa osallistujien odotuksiin ja tavoitteisiin. Työn tavoitteena oli hankkia tietoa koulutuksen jatkokehittämistä varten. Valmentajakoulutuksen arviointi toteutettiin kyselytutkimuksena.

Kyselyyn vastanneiden osallistujien työhistoria sotealalla oli keskimäärin yli 15 vuotta. Pitkän työkokemuksen ja laajan ammattitaitonsa rinnalle osallistajat kaipasivat lisää osaamista uusperheiden haasteiden ymmärtämiseen ja uusperheiden tukemiseen. Palautteen perusteella voidaan todeta, että tähän tarpeeseen vastattiin. Koulutus sai yleisarvosanaksi 8,6 kouluarvosanoin arvioituna. Erityisen tyytyväisiä oltiin koulutuksessa käytettyihin erilaisiin toiminnallisiin osiin.

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen palautteita hyödynnettiin syksyn 2019 StepApp-valmentajakoulutuksen suunnittelemisessa ja kehittämisessä. Muutoksia on tehty koulutuksen sisältöön ja käytössä oleviin materiaaleihin.

ASIASANAT:

ARVIOINTI, KOULUTUSKOKEMUKSET, UUSPERHE, INTERVENTIO

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme

12.1.2020 | 43+7

Pirkko Pikander

THE EVALUATION OF STEPAPP COACH TRAINING OF THE STEPFAMILY ASSOCIATION OF FINLAND

Of all families with children about 9% of them are stepfamilies. The number of stepfamilies have remained the same for 15 years but the amount of stepfamilies with special needs have increased. The Stepfamily Association of Finland (Supli ry) is the only national association for stepfamilies in Finland. They focus on the parents of stepfamilies but also professionals working with stepfamilies. Supli ry is implementing a development project, Stepping, during 2018-2020. The goal of the project is to help with the well-being of stepfamilies with special needs, preventing problems and to offer early support on time.

A mobile supported coaching app for stepfamilies called StepApp has been developed during the project. The coaching is recommended for step-couples who need information about different phases and understanding of family dynamics. In addition, there's been developed a StepApp coach training of 7 course credits. People working with stepfamilies on social, health or educational fields can qualify as a coach. The aim is to create new ways to support each and everyone in stepfamilies.

The meaning for this thesis was to evaluate the process of coach training during pilot stage that was carried out in Raisio and Järvenpää in Spring 2019. 20 StepApp coaches were trained. In this thesis the content and implementation of StepApp training were evaluated in contrast to the participants' expectations and goals. The purpose was to get more information of the training for the future development. The evaluation of the coach training was carried out as a questionnaire survey. Participants who answered the inquiry had been working on social and health fields for average 15 years. Even with long work experience and great professional skills participants needed more skills to understand the challenges of stepfamilies and how to support them. Based on the feedback it can be noted that these needs were fulfilled. The feedback of the questionnaire survey of this thesis were utilized for planning and developing the StepApp coach training in Fall 2019. Changes have been made for the content and materials used for the training.

KEYWORDS:

EVALUATION, EXPERIENCES FROM EDUCATION, STEPFAMILY, INTERVENTION

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TAUSTAA	8
2.1 Uusperheet Suomessa	8
2.2 Suomen Uusperheiden Liitto ry	10
2.3 Stepping-hanke 2018-2020	11
2.3.1 StepApp-valmennus® uusperheille	12
2.3.2 StepApp-mobiilisovellus	13
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
4 VAIKUTTAVA KOULUTUS	19
4.1 Kokemuksellinen oppiminen StepApp-valmentajakoulutuksessa	20
5 STEPAPP-VALMENTAJAKOULUTUS	22
5.1 Koulutuksen tavoitteet	22
5.2 Koulutuksen rakenne	23
5.3 StepApp-valmentajan manuaali (työkirja)	25
5.4 Koulutuksen kohderyhmä	26
6 STEPAPP-VALMENTAJAKOULUTUKSEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN	27
6.1 StepApp-valmentajakoulutuksen aloituskysely	28
6.2 StepApp-valmentajakoulutuksen palautekysely	29
6.3 StepApp-valmentajakoulutuksen puhelinhaastattelut	30
7 ARVIOINNIN TULOKSET	31
7.1 Aloituskyselyn tulokset	31
7.2 Palautekyselyn tulokset	32
7.3 Puhelinhaastattelujen tulokset	36
8 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
9 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTIA	41
LÄHTEET	43

LIITTEET

Liite 1. Saate 29.1.2019

Liite 2. StepApp-valmentajakoulutuksen aloituskysely-lomake.

Liite 3. StepApp-valmentajakoulutuksen palautekysely-lomake.

Liite 4. StepApp-valmennuksen puhelinhaastattelulomake.

KUVAT

Kuva 1. StepApp-sovelluksen käyttöliittymä. (© Supli ry)	14
Kuva 2. StepApp-mobiilisovelluksen viikkonäkymä viikko 1. (© Supli ry)	15
Kuva 3. StepApp-sovellus fiilispäiväkirja. (© Supli ry)	16
Kuva 4. StepApp-valmentajakoulutuksen rakenne. (© Elisa Jyllikoski)	23
Kuva 5. StepApp-valmentajan manuaali (työkirja). (© Supli ry)	25

KUVIOT

Kuvio 1. Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli (Tervämäki, 121).	21
---	----

TAULUKOT

Taulukko 1. Kasvatus- ja perheneuvonnassa käyneet perheet. (Jyllikoski 2013, 9-11.)	9
Taulukko 2. Odotukseni tulevan koulutuksen sisällöltä.	32
Taulukko 3. Arvioi koulutuksen toteutusta seuraavilla osa-alueilla.	33
Taulukko 4. Arvioni koulutuksesta kouluarvosanoin.	35

1 JOHDANTO

Uusperheiden osuus Suomen lapsiperheistä on noin 9%. Uusperheiden määrä on pysynyt samana 15 vuoden ajan, mutta erityistä tukea tarvitsevien perheiden määrä on kasvussa. (Tilastokeskuksen www-sivut 2019.) Erityisen tuen tarve näyttäytyy uusperheiden määrän lisääntymisenä kasvatus- ja perheneuvonnan asiakasperheissä. Perheiden kanssa tehtävä sosiaalityö pohjautuu vahvasti ensi/ydinperhemallin tukemiseen. Uusperheiden haasteet poikkeavat kuitenkin merkittävästi ensi/ydinperheen haasteista.

Suomen Uusperheiden Liitto ry:n (Supli ry) Stepping- hankkeessa on luotu uusperheille suunnattu mobiiliavusteinen interventiotyökalu StepApp-valmennus®. Valmennus tähtää uusperheen hyvinvoinnin edistämiseen ja perheen toimivuuteen. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019a.)

Tässä opinnäytetyössä arvioidaan Stepping-hankkeen StepApp-valmentajakoulutusprosessia koulutuksen pilotointivaiheessa keväällä 2019.

Opinnäytetyön tehtävänä on arvioida StepApp-valmentajien koulutusprosessin sisällön ja toteutuksen onnistumista suhteessa osallistujien odotuksiin ja tavoitteisiin.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostaa vaikuttava koulutus kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkastellaan StepApp-valmentajakoulutuksen toiminnallisten osioiden vaikutusta koulutettavien oppimisen.

Opinnäytetyön keskeiset tutkimuskysymykset ovat: miten käytännölliseksi koulutukseen osallistuneet ammattilaiset kokevat koulutuksen oman työnsä kannalta ja onko koulutuksen rakenne soveltuva ja sisällöltään tarkoituksenmukainen.

Valmentajakoulutuksen arviointi toteutettiin kyselytutkimuksena. Koulutettaville tehtiin kaksi kyselyä sähköisesti Webropol- kyselytyökalun avulla. Aloituskysely suoritettiin lähipäivien alkaessa ja palautekysely heti koulutuksen päätyttyä.

Tämä opinnäytetyö tuottaa koulutukseen osallistuneiden ammattilaisten palautteiden pohjalta tutkimustietoa, jota käytetään valmentajakoulutuksen kehittämiseen ja Stepping-hankkeen dokumentointiin. Opinnäytetyö toimii osana Stepping-hankkeen soveltuvuuden arviointia.

Tämän opinnäytetyön tuottamalla aineistolla tuotiin esille koulutukseen tarvittavia muutoksia. Todettiin, että StepApp-valmentajakoulutuksen opintojen laajuus edellyttää pidempää prosessointia ja lähipäivien välillä tulee olla enemmän aikaa välitehtävien sisäistämiseen. (Stepping-hankkeen ohjausryhmä 2019.)

Kesällä 2019 StepApp-valmentajakoulutusta kehitettiin opinnäytetyön kautta saatujen palautteiden perusteella. Muutoksia tehtiin koulutuksen rakenteeseen, sisältöön, materiaaleihin ja työkirjaan. Syksyllä 2019 alkanut StepApp-valmentajakoulutus käynnistyi 8 opintopisteen laajuisena.

2 TAUSTAA

2.1 Uusperheet Suomessa

Uusperheeksi määritellään tilastokeskuksen mukaan kahden aikuisen perhe, jossa ainakin toisella puolisoista on alle 18-vuotias lapsi, joka ei ole pariskunnan yhteinen. Uusperheitä oli Suomessa vuoden 2017 lopussa 51 300 (Tilastokeskuksen [www-sivut 2019](#)). Uusperheiden vanhemmista oli puolet avioliitossa ja puolet avoliitossa. Ensi/ydinperheistä on 64% on avioparien perheitä. Uusperheiden määrä on pysynyt samana 15 vuoden ajan, mutta erityistä tukea tarvitsevien uusperheiden määrä on lisääntynyt.

Uusperheissä on keskimäärin hieman enemmän lapsia kuin lapsiperheissä yleensä. Keskimääräinen lapsiluku oli vuonna 2007 2,1. Uusperheiden lapsista 59 % oli äidin mukanaan tuomia lapsia. Osuus on pysynyt samana jo 25 vuoden ajan. (Tilastokeskuksen [www-sivut 2019](#).)

Yhteiskunta ja perhemuodot ovat muuttuneet merkittävästi 1983 voimaan tulleen lapsenhuoltolain säätämisen jälkeen. Avioliittojen määrä on vähentynyt ja avioeroon päätyneiden liittojen määrä on lisääntynyt. (Oikeusministeriö 2017, 26.) Kahden eri sukupuolta olevan avioparin ja heidän biologisten yhteisten lapsiensa muodostama ensi/ydinperheiden määrä oli vuonna 2017 58% lapsiperheiden määrästä. (Tilastokeskuksen [www-sivut 2019](#).) Yhteiskunnan muutosten myötä perheistä on tullut yhä monimuotoisempia, perhekäsitys on laajentunut ja vanhemmuusroolit muuttuneet. Nykyään on tavallista, että molemmat vanhemmat osallistuvat aktiivisesti ja tasapuolisesti lapsen elämään myös avo/avioeron jälkeen. Tämän tulisi heijastua myös lainsäädäntöön. (Oikeusministeriö 2017, 26.)

Uudistuneen, 1.12.2019 voimaan tulevan Lapsenhuoltolain nojalla vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin määrätä, että lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona niin kutsutun vuoroasumis-mallin mukaisesti. Edelleenkin lapsella voi olla vain yksi virallinen asuinpaikka. Tieto vuoroasumisesta merkitään väestötietojärjestelmään huollon sisältöä koskevana tietona. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, 9a§.) Tällä tavoin tehdään näkyväksi järjestely, jossa lapsi asuu yhtä paljon tai lähes yhtä paljon vuorotellen molempien vanhempiensa luona. Tähän saakka vastaava järjestely toteutettiin tapaamisoikeutta koskevia säännöksiä soveltaen, mikä ei antanut todellista kuvaa lapsen asumisesta.

Uusperheiden erityisen tuen tarve näyttäytyy uusperheiden määrän lisääntymisenä kasvatus- ja perheneuvonnan asiakasperheissä. Perheiden kanssa tehtävä sosiaalityö pohjautuu vahvasti ensi/ydinperhemallin tukemiseen. Uusperheiden haasteet poikkeavat kuitenkin merkittävästi ensi/ydinperheen haasteista.

Uusperhe muodostetaan usein nopeasti ja osa perheenjäsenistä saattaa olla vielä eron käsittelyvaiheessa. Uusperheeseen sopeutuminen samaan aikaan saattaa aiheuttaa haasteita. Uusperheiden osuus kasvatus- ja perheneuvonnan asiakasperheistä on kasvanut koko 2000-luvun ajan.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilaston mukaan vuonna 1997 uusperheiden osuus asiakkaista oli 10,1% ja vuonna 2007 13,1%. (Taulukko 1) Sosiaali- ja terveysministeriön uusi tilasto kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaista on ilmestymässä vuonna 2019. Perheiden kanssa tehtävä sosiaalityö perustuu vahvasti ensi/ydinperhemallin tukemiseen. Pariskuntien, perheiden ja lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset kohtaavat päivittäisessä työssään yhä enemmän uusperheiden jäseniä. Uusperheet ovat usein rakenteeltaan monimutkaisia ja eroavat ensi/ydinperheistä monella eri tavalla. (Jyllikoski 2013, 9-11.)

PERHETYYPPI	1997	%	2002	%	2007	%
aviopari ja lapsia	12784	47,9	11370	41,1	10276	42,1
avopari ja lapsia	1847	6,9	2288	8,3	1739	7,2
uusperhe	2681	10,1	3212	11,6	3315	13,6
yksinhuoltaja ja lapsia	6930	26	8122	29,3	6543	26,8
kodin ulkopuolelle sijoitettu nuori	810	3	896	3,2	914	3,7
muut	1623	6,1	1798	6,5	1584	6,5
ei tietoa	4431		5505		4891	
Yhteensä	31106		33191		29262	

Taulukko 1. Kasvatus- ja perheneuvonnassa käyneet perheet. (Jyllikoski 2013, 9-11.)

Yhteiskunnallinen murros ja perherakenteiden moninaistuminen on vaikuttanut perheiden ja sitä kautta uusperheiden hyvinvointiin. Uusperheissä elävien lasten hyvinvoinnin käsitettä voidaan tarkastella sisäisten ja ulkoisten voimavarojen kautta. Parhaimmillaan ulkoiset tekijät, kuten toimeentulo ja asuminen sekä sisäiset tekijät kuten, vuorovaikutus ja dynamiikka perheenjäsenten välillä muodostavat ja lisäävät hyvinvointia. Päinvastaisessa tapauksessa riittävien voimavarojen puuttuessa riskit perheen hyvinvoinnin osalta

lisääntyvät. Suurimmat erot lasten selviytymisen välillä selittyvät suojaavilla tekijöillä suhteessa lapsen henkilökohtaisiin piirteisiin ja perheen ulkopuoliseen ympäristöön (Broberg, 44). Tämä pätee yhtä lailla ensi/ydinperheen lapsiin.

Supli ry:n Stepping-hankkeen hankesuunnittelija, terveystieteiden tohtori Anni Pakarisen mukaan: ”Suurin osan uusperhelapsista voi hyvin. Huono ilmapiiri, selvittämättömät konfliktit tai pitkittynyt erokriisi ovat perhemuodosta riippumatta lapsen kehitykselle haitallisempaa kuin uusperheellisyys” (Teerijoki 2019, 12-13). Pakarinen on perehtynyt uusperheaiheisiin tutkimuksiin ja ajankohtaiseen kirjallisuuteen kuluvaan vuosikymmenen ajalta. Uusperheen synnyn alkuvaiheessa kaikki osapuolet kokevat ulkopuolisuuden tunteita. Lapsen sopeutumista helpottaa se, että hän on saanut käsitellä erokokemustaan (Teerijoki 2019, 12-13).

Patricia L. Papernow on määritellyt uusparisuhteen kehitysvaiheet sykleihin. Alkuvaiheessa pariskunta elää rakastumis- eli symbioosivaihetta, jolloin kaikki näyttää ruusuiselta ja usko parisuhteeseen ja uusperheen onnistumiseen on vahva. Uusparisuhteen muodostumisen keskivaihe on itsenäistymisvaihe, jonka uusparisuhteeseen tarvitsee, jotta hyvä ja avoin vuorovaikutus mahdollistuu. Tällöin puoliset joutuvat määrittelemään omat roolinsa perheessä ja parisuhteessa, suhteessa toinen toisiinsa sekä suhteessa muihin, ulkopuolisiin tahoihin. Kolmannessa, myöhäisvaiheessa seuraa rakkauden, vakiintumisen vaihe ja kumppanuuden aika, jolloin tapahtuu sitoutuminen uuteen suhteeseen ja perheeseen. Tässä vaiheessa puolisojen halu jakaa elämänsä ja perheensä toisen kanssa on vahva. Parisuhteessa eriytymisvaiheen seurauksena on alun rakastumisen tilalle tullut rakkaus. (Malinen & Larkela 2011, 47-48).

Uusparin kehitysvaiheet vaikuttavat merkittävästi myös uusperheen kehitysvaiheisiin. Uusperheen kehitysvaiheita ja perheytymistä käsitellään läpi koko perheille suunnatun StepApp-valmennuksen®. Nämä teemat ovat StepApp-valmentajakoulutuksen keskeisintä ydintä ja niitä käsitellään ja pohditaan koulutuksen jokaisessa osa-alueessa.

2.2 Suomen Uusperheiden Liitto ry

Suomen Uusperheiden Liitto ry (Nyfamiljerna i Finland rf, The Stepfamily Association of Finland) (jatkossa Supli ry) on toiminut vuodesta 1996 lähtien ainoana valtakunnallisena uusperheiden yhteistoimintajärjestönä Suomessa. Järjestön toiminnan kohderyhmänä ovat uusperheiden vanhemmat ja uusperheiden kanssa työskentelevä

ammattihenkilöstö. Supli ry on poliittisesti ja ideologisesti sitoutumaton järjestö. Yhdistyksen työtä tukee veikkauksen tuotoilla Sosiaali- ja terveysministeriö (Suomen Uusperheiden Liitto ry:n www-sivut 2019a.)

Supli ry:n tarjoamat palvelut tähtäävät koko perheen hyvinvoinnin turvaamiseen. Tähän pyritään uusperheparin parisuhteen ja vanhemmuuden tukemisen kautta. Supli ry tarjoaa uusperheille neuvontatyön lisäksi osallisuutta mahdollistavaa vapaaehtois- ja vertaistoimintaa, osaamista vahvistavaa koulutus- ja kehittämistoimintaa sekä mahdollisuutta olla mukana yhteiskunnallisessa tutkimus- ja vaikuttamistyössä. Vertaisryhmiin osallistuvien perheiden uusperhehistoria on usein lyhyt. Yhdistyksen tehtävänä onkin tarjota tukea sekä tutkittua tietoa uusperheen hyvinvointiin sekä perheytymiseen liittyen. (Suomen Uusperheiden Liitto ry:n www-sivut 2019a.)

Uusperheille suunnatun tuen lisäksi Supli ry kouluttaa sosiaali-, terveys- sekä kasvatustal alan ammattilaisia uusperheiden dynamiikkaan, haasteisiin ja voimavaroihin liittyen. Uusperheneuvojakoulutus™ (30 op) toteutetaan yhteistyössä Opintokeskus Siviksen kanssa. Ammattilaisille suunnattuja Uusperheneuvojakoulutuksia™ on järjestetty vuodesta 2002 alkaen. Uusperheneuvojiksi™ on koulutettu vuoden 2018 loppuun mennessä yli 268 ammattilaista ympäri Suomen. (Uusperheneuvoja™-www-sivut 2019.)

2.3 Stepping-hanke 2018-2020

Stepping-hanke on Supli ry:n kehittämishanke, joka toteutetaan vuosina 2018-2020. Kehittämishankkeen päätavoitteena on erityistä tukea tarvitsevien uusperheiden hyvinvoinnin edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy ja oikea-aikaisen varhaisen tuen tarjoaminen. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019a.) Kehittämistyöhön mukaan on alusta lähtien otettu uusperheitä työssään kohtaavia ammattilaisia ja uusperheiden aikuisia, lapsia ja nuoria. Tästä joukosta on muodostettu hankkeen testikohderyhmä. Hankkeen tärkeä arvo on yhdessä kehittäminen.

Stepping-hankkeessa ammattilaisten ja uusperheiden näkökulmia ja ajatuksia yhdistämällä tuotetaan aineksia yhteiseen tutkimuksen-, kehittämisen- ja oppimisen polkuihin. Hankkeen kautta pyritään vastaamaan asiakkaiden ja ammattilaisten tarpeisiin ja tunnistamaan uusperheiden haasteita. Ratkaisujen löytäminen on mahdollista yhdessä tekemisen ja yhteisen ymmärryksen tavoittamisen kautta. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019a.)

Stepping-hankkeen yhtenä osa-alueena on Stepping-tutkimus. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uusperheitä koskevaa hyvinvointitietoa, jota voidaan hyödyntää kunnallisessa päätöksenteossa sekä uusperheitä kohtaavien ammattilaisten työssä. Tutkimuksen tavoitteena on lisäksi tuottaa tietoa digitaalisen perheintervention kehittämistä ja vaikuttavuudesta. Tietoa voidaan hyödyntää sosiaali- ja terveysalalla digitaalisten interventioiden kehittämisen ja käyttöönoton tukena. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019b.)

Stepping-hanke käynnistyi keväällä 2018, jolloin hankkeeseen palkattiin kaksi työntekijää, hankepääällikkö Elisa Jyllikoski ja hankesuunnittelija Anni Pakarinen. Ensimmäisen vuoden kehittämistyön tuloksena syntyi StepApp-valmennuksen® sisältö, StepApp-sovelluksen prototyyppi sekä StepApp-valmentajakoulutuksen malli. Tämän lisäksi hankkeessa tehtiin markkinointi- ja verkostotyötä.

Vuoden 2018 aikana käynnistettiin StepApp-valmentajakoulutuksen markkinointi Järvenpään ja Raision perhepalvelujen piirissä. Tammikuussa 2019 alkaviin StepApp-valmentajakoulutuksiin tavoiteltiin yhteensä 20 opiskelijaa. Toisena toimintavuonna tavoitteena on kouluttaa Järvenpään ja Raision alueelle yhteensä 20 StepApp-valmentajaa ja järjestää perhepalveluiden piirissä yhteensä 10 valmennusryhmää uuspareille ja tavoittaa yhteensä 50 uusperhettä.

StepApp-valmentajiksi koulutetuille järjestetään jatkokoulutusta teemoista, joita he itse nostavat esille. Syksyllä 2020 järjestetään koulutetuille ammattilaisille uusperheseminaari. Hankkeen kolmantena toimintavuonna selvitetään, miten työskentely jatkuu. Hankkeessa kehitettyä mallia voidaan myöhemmin hyödyntää muidenkin erityisryhmien parissa työskennellessä. (Stepping-hankkeen toimintakertomus 2018.)

Hanke toteutetaan Uudellamaalla (Järvenpää) ja Varsinais-Suomessa (Raisio). Hankkeessa ovat mukana Opintokeskus Sivis ja Turun yliopiston hoitotieteen laitoksen tutkimusohjelma Digital Nursing Turku (Gamification of Health) sekä Järvenpään ja Raision perhesosiaalityön tukipalvelut. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019a.)

2.3.1 StepApp-valmennus® uusperheille

Stepping-hankkeessa kehitetään haastavissa tilanteissa eläville uusperheille suunnattu mobiiliavusteinen StepApp-valmennus®. Valmennusta suositellaan uuspareille, jotka kaipaavat tietoa uusperheen eri vaiheista ja ymmärrystä uusperhedynamiikasta. Valmennusta ohjaa työpari, jolla on StepApp-valmentajan pätevyys. Maksuttomaan

valmennukseen voivat hakeutua uusperheet, jotka asuvat Keski-Uudenmaan sotealueella tai Varsinais-Suomen alueella. Uusperheiden aikuisista muodostuva valmennusryhmä kokoontuu tavallisimmin kerran viikossa viiden viikon ajan ja ryhmään voi osallistua enintään 7 pariskuntaa. Valmennukseen voi osallistua myös yksin. Ryhmän koko voi vaihdella 5-14 henkilön välillä.

Valmennus tähtää uusperheen hyvinvoinnin tukemiseen ja perheen toimivuuteen. Vertaistoiminnan kautta uusperheet saavat ammatillista ohjausta ja konkreettisia työkaluja perheen arkeen

Supli ry on tehnyt pitkäjänteistä terapia- ja neuvontatyötä uusperheiden parissa. Valmennuksessa käytettävää kokemustietoa on kerätty uusperheiden vanhemmilta, lapsilta ja nuorilta. Valmennuksen teemat pohjautuvat kattaviin uusperhetutkimuksiin. Valmennuksen keskeiset teemat ovat menneisyyden vaikutukset uusperheeseen ja uusperhevanhemmuus; uusperheen perheytyminen; lapset ja nuoret uusperheessä sekä uusparisuhde. StepApp-sovellukseen sisältyvät tietopaketit, erilaiset tehtävät ja pelit tähtäävät uusperheen toimivuuteen ja perheenjäsenten roolien esiin tuomiseen (Stepping-hankkeen www-sivut 2019c).

Valmennuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea uusperheen aikuisia vanhemmuudessa ja pysähtyä yhdessä havainnoimaan uusperheen kasvua. Valmennuksessa uusperheiden aikuiset saavat ammattilaisten ohjauksessa vertaistukea, ohjausta ja konkreettisia välineitä perheen arkisiin haasteisiin. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019c.)

2.3.2 StepApp-mobiilisovellus

StepApp-valmennuksessa® perhe saa käyttöönsä koko perheelle suunnatun mobiilisovelluksen, joka on ladattavissa mobiililaitteisiin ja tietokoneeseen. Tavoitteena on, että StepApp-mobiilisovellusta käyttävät valmennukseen osallistuvat uusperheen aikuiset sekä perheen lapset ja nuoret. Sovellusta hyödyntämällä perheen aikuiset voivat harjoitella kotona valmennuksessa oppimiaan asioita. StepApp-mobiilisovellus sisältää tietoa uusperheellisyydestä ja eri ikäryhmille suunniteltuja, pelillisyyttä hyödyntäviä tehtäviä.

StepApp-mobiilisovellus tuotettiin ostopalveluna kilpailutusprosessin voittaneella hyötysovelluksia kehittäväällä NordicEdu oy:llä. Kehittämisvaiheessa Stepping-hanketiimi toimi sisällöntuottajana. NordicEdu oy:n toimijat toteuttivat sovelluksen teknisen suunnittelun

ja toteutuksen. Molemmat osapuolet olivat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa sovelluksen työpajoja yhdessä testiryhmän kanssa. (Pakarinen 2019, 12.)

StepApp-sovellus on moderni työväline, joka on kehitetty StepApp-valmentajille sekä uusperheille vuorovaikutustaitojen, arjen hallinnan sekä perheiden ongelmanratkaisu- ja riitelytaitojen kehittämiseksi. StepApp-mobiilisovelluksen myötä Supli ry:n Stepping-hanke on mukana sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan digitalisaatiokehityksessä.

Kuva 1. StepApp-sovelluksen käyttöliittymä. (© Supli ry)

Kehittämisen aikana kohderyhmän tarpeet ja näkemykset huomioitiin, jotta kehitettävästä sovelluksesta tulisi mielenkiintoinen, helposti käytettävä ja käyttäjilleen soveltuva. Kehittämisen aikana kohderyhmää edustavista uusperheen vanhemmista, uusperheen lapsista ja nuorista sekä sosiaali- terveys- ja kasvatusalalan ammattilaisista muodostettiin testiryhmät, jotka ottivat osaa sovelluksen kehittämistyöhön. Käytettävyytutkimuksen tarkoituksena oli arvioida StepApp-valmennukseen® kehitettävän mobiilisovelluksen konseptia, sisältöä ja graafista ilmettä kohderyhmän eli uusperheen jäsenten ja alan ammattilaisten näkökulmasta (Pakarinen 2019.)

StepApp-sovelluksessa valmentajalla on oma käyttöliittymä. Oman käyttöliittymänsä avulla valmentaja pystyy luomaan ja hallinnoimaan ryhmiä. Sovelluksen avulla saatuja tuloksia ja niistä tilastoituja koosteita hyödynnetään StepApp-valmennuksen® ryhmätapaamisia suunnitellessa. Vastausten perusteella voidaan eri ryhmien välillä sisältöjä ja painopistealueita vaihdella tarpeen mukaan. Perheiden sovelluksen käyttöliittymä (kuva 1) jakautuu viiden viikon kokonaisuuksiin valmennuksen viiden teeman ja tapaamiskertojen mukaisesti.

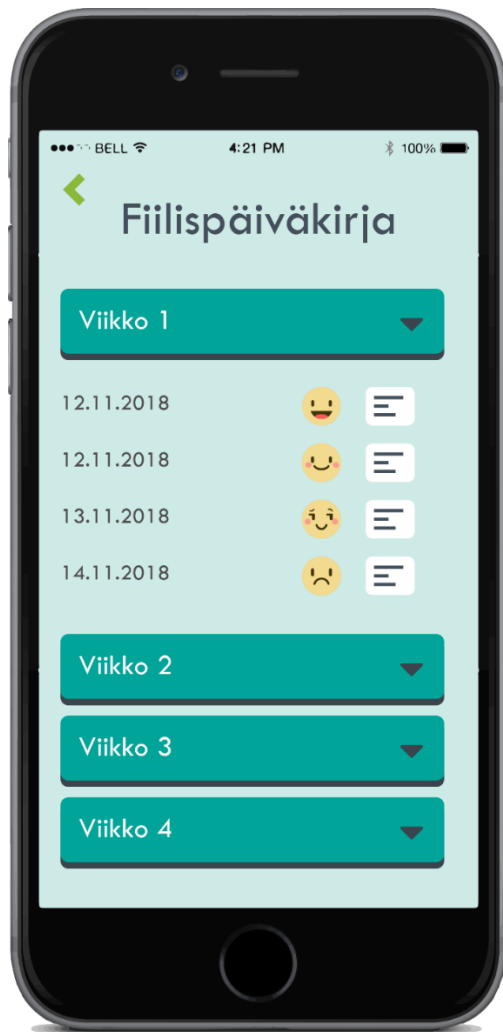
Kuva 2. StepApp-mobiilisovelluksen viikonäkymä viikko 1. (© Supli ry)

Perheet käyttävät sovellusta jokaisen valmennuksen jälkeen kotitreeneissä. Tarkoituksena on syventää ryhmätapaamisissa opittua ja sitouttaa perheenjäsenet uusperheen

kasvun äärelle. Ensimmäisen viikon teema on uusperhe perheenä. Sovelluksen käyttö alkaa rekisteröitymisellä ja viikon aiheeseen liittyvillä tehtävillä. (kuva 2).

StepApp-sovelluksen elementtejä ovat tehtävät ja tarinapelit, kyselyt, faktakorneri, videoklipit, vinkkitaulut sekä fiilismittari (kuva 3). Tarinapelit ovat interaktiivisia tehtäviä ja harjoituksia koko yksilöille, parille ja koko perheelle. Tarkoituksena on ohjata perhettä toimimaan yhdessä.

Fiilismittarin (kuva 3) avulla perheenjäsenten tunnelmia kerätään yhteen koko sovelluksen käytön ajalta. Mittari visualisoi käyttäjän sen hetkistä mielialaa. Hymiöiden lisäksi fiiliksestä voi kertoa myös sanallisesti. Mielialan voi jakaa muiden perheenjäsenten kanssa sovelluksen avulla. Tarkoituksena on auttaa erityisesti lapsia ja nuoria kertomaan tunteistaan aikuisille, jos niistä puhuminen on vaikeaa.

Kuva 3. StepApp-sovellus fiilispäiväkirja. (© Supli ry)

Videoklipit ovat muutaman minuutin kestäviä videoita, joissa asiantuntijat ja uusperheen jäsenet kuvaavat eri teemoja omasta näkökulmastaan. Faktakorneri kokoaa ryhmässä läpikäytyjä teemoja yhteen ja vinkkitaulut tarjoavat käytännön vinkkejä uusperheen arjen helpottamiseksi.

StepApp-valmennusryhmän® valmentajan näkökulmasta mobiilisovelluksen kyselyjen on tarkoitus kerätä yksilöllistä tietoa ryhmään osallistuvista uusperheistä helpottamaan valmentajien valmistautumista ryhmätapaamiseen. Perheet käyttävät sovellusta kunkin ryhmätapaamisen jälkeen ”koti treeneissä”. Valmentajapari voi vastauksia hyödyntämällä yhdessä muokata tulevien ryhmätapaamisten sisältöä kullekin ryhmälle soveltuvaksi. (Suomen Uusperheiden Liito ry 2019b.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida Supli ry:n StepApp-valmentajakoulutusprosessia. Kyseessä on keväällä 2019 pilotoitava koulutus, jossa koulutetaan 20 StepApp-valmentajaa. Valmentajat tulevat ohjaamaan StepApp-valmennus®-ryhmiä, jotka on suunnattu erityisen tuen tarpeessa oleville uuspareille.

Opinnäytetyö tuottaa koulutukseen osallistuneiden ammattilaisten palautteiden pohjalta tutkimustietoa, jota käytetään koulutuksen kehittämiseen ja Stepping-hankkeen dokumentointiin. Opinnäytetyö toimii osana Stepping-hankkeen soveltuvuuden arviointia.

Opinnäytetyön tehtävänä on arvioida StepApp-valmentajien koulutusprosessin sisällön ja toteutuksen onnistumista suhteessa osallistujien omiin odotuksiin ja tavoitteisiin. Arvioinnissa verrataan koulutuksen tavoitteita ja koulutuksen sisältöjä ammattilaisten näemyksiin.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostaa vaikuttava koulutus kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Tarkastelen StepApp-valmentajakoulutuksen erilaisten toiminnallisten osioiden vaikutusta koulutettavien oppimisen.

Opinnäytetyön tavoitteena vastata siihen, miten ammattilaiset kokevat StepApp-valmentajakoulutuksen suorittamisen hyödyntävän heitä työssään. Palautetta pyydetään heti koulutuksen päätyttyä ja puhelinhaastattelulla, kun koulutuksesta on kulunut 1,5kk.

Tutkimuskysymykset

Mitä koulutettavat odottavat koulutukselta ja miksi?

Miten käytännölliseksi koulutukseen osallistuneet ammattilaiset kokevat koulutuksen oman työnsä kannalta?

Onko koulutuksen rakenne soveltuva ja onko koulutus sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Miten koulutus onnistuu kokonaisuutena?

Millaisena ammattilaiset kokevat uudenlaisen interventiotyökalun? Miten koulutuksessa hyödynnetyt toiminnalliset menetelmät vaikuttavat osallistujien oppimiseen?

4 VAIKUTTAVA KOULUTUS

Tämän opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä on vaikuttava koulutus kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Koulutus on useimmiten väline, jolla pyritään vaikuttamaan ja saamaan muutosta välillisesti johonkin tärkeänä pidettävään toimintaan. Tämän opinnäytetyön keskiössä on interventiotyökalu, joka ammattilaisille siirrettynä tähtää erityistä tukea tarvitsevien uusperheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen, ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä oikea-aikaisen varhaisen tuen tarjoamiseen.

Koulutuksen vaikuttavuudella tarkoitetaan usein toiminnalla tavoiteltavaa, positiivista koulutuksen onnistumista ja sen tavoitteiden ja tehtävien täyttymistä (Raivola ym. 2000, 12). Merkityksellinen arviointi ei toimi, ellei lähtökohdaksi ole määritelty riittävän tarkkoja tavoitteita.

Koulutuksella voidaan lisätä yksilön tietoja ja taitoja jollakin elämänalueella. Sillä voidaan vaikuttaa myös yksilön asenteisiin ja tästä johtuen yksilön muutosvalmius jotakin asiaa kohtaan voi muuttua myönteisemmäksi. Yksilö on esimerkiksi valmiimpi kokeilemaan uusia toimintatapoja työssään tai jollakin muulla elämänalueella.

Aikuisten koulutuksen tarkoituksena on tuottaa oppimista koulutukseen osallistujissa. Käsitteet oppimisesta ovat lähivuosikymmeninä muuttuneet. Oppiminen ei ole enää tietojen omaksumista vaan oppijan omaa aktiivista kognitiivista toimintaa, jossa aikuisoppija tulkitsee ja prosessoi havaintojaan ja uutta tietoa. Oppimisprosessissa oppija suhteuttaa uutta tietoa aikaisempiin tietoihinsa ja kokemuksiinsa. Tällä tavalla hänen ajattelunsa ja ajattelun mallinsa myös kehittyvät. (Tynjälä 1999, 37.)

Oppiminen on sidoksissa aina myös kontekstiinsa, siihen ympäristöön ja tilanteeseen, jossa koulutusta järjestetään. Tästä seuraa se, että välttämättä yhdessä ympäristössä opittuja asioita ei voida tai osata siirtää toisiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Tätä niin sanottua transfer (siirtovaikutusongelmaa) voidaan lieventää siten, että oppimistilanteissa käytetään erilaisia oppimis/opetusmenetelmiä, ongelmanratkaisutehtäviä ja tietoa käsitellään erilaisista näkökulmista, joita opiskelijat itsekin tuovat esille. (Rauste-Von Wright ym. 2003, 56.)

Motivaatio on siirtovaikutuksen edellytys. Oppijalla täytyy olla halu oppia. Siirtovaikutuksesta ei voida puhua vain oppimistapana. Transfer on ajattelutapa ja kaiken oppimisen perusta. Mitä paremmat valmiudet henkilöllä on siirtää oppimansa käytäntöön sitä

luovempaa ja tehokkaampaa hänen toimintansa ja ajattelunsa on. Motivaatio kuvastuu toiminnan tietoisissa ja tiedostamattomissa tavoitteissa, jotka määrittelevät sitä mitä yksilö pyrkii tekemään. Oppimista sen sijaan säätelevät yksilön teot ja hänen saamansa palaute. (Rauste-Von Wright ym. 2003, 56.)

4.1 Kokemuksellinen oppiminen StepApp-valmentajakoulutuksessa

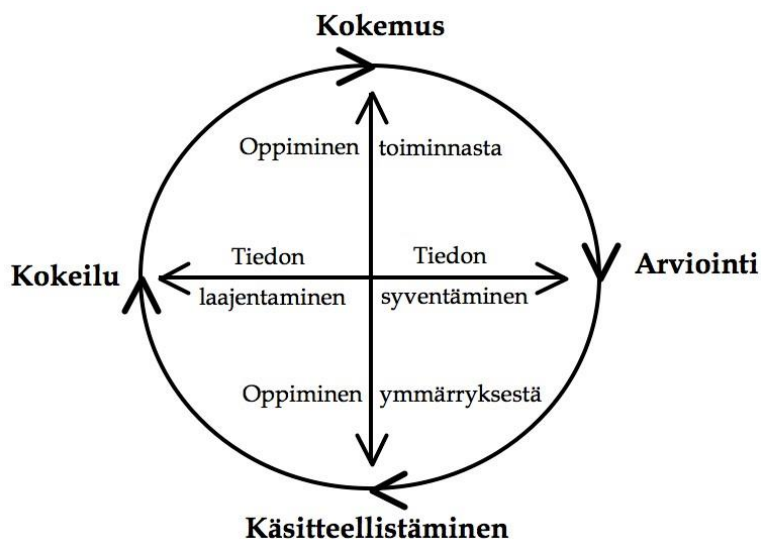
StepApp-valmentajakoulutus perustuu vahvasti kokemukselliseen oppimiseen. Koulutuksen sisällöstä yli puolet perustuu erilaisiin toiminnallisiin menetelmiin, harjoituksiin sekä pari- ja ryhmätöihin.

Jacob Morenon kehittämä sosiodraama pohjautuu ryhmien suhde- ja vuorovaikutusrakenteisiin. Sosiometrialla tarkoitetaan ryhmän suhde- ja vuorovaikutusrakenteiden osallistavaa tutkimusta. Tämä tapahtuu tekemällä näkyväksi suhteita, valintoja ja mielikuvia, jotka määrittävät yksilön aseman ryhmässä. Sosiometrisessä työskentelyssä ryhmä tutkii ohjaajan johdolla ennen kaikkea omaa sisäistä rakennettaan ja prosessiaan (Lindqvist 2005, 14).

Sosiodraamatyöskentelyssä pohjatyö on tehtävä huolella. Aluksi solmitaan ryhmän yhteiset työskentelysopimukset. Draaman tavoitteet ja rajat tehdään selviksi ja käydään yhdessä läpi keskeiset eettiset periaatteet ja autetaan ryhmää virittäytymään työskentelyyn. Esivalmistelujen tavoitteena on synnyttää luottamus, tarvittavat energiat, yhteinen mielenkiinnonkohde ja spontaanius. Monta kertaa sosiodraaman valmistautuminen vaatii ohjaajalta ja/tai ryhmältä ehkä melko laajaakin asiataron perehtymistä ja käsiteltävään ongelmaan tai aihepiiriin. (Lindqvist 2005, 20.) Tästä työskentelystä yhtenä esimerkkinä voidaan pitää sosiaalista atomia, jossa kuvataan yksilön ihmisen tärkeimmät sosiaaliset suhteet. Sosiaalista atomia käytetään yhtenä StepApp-valmennuksen ryhmä- ja pari-työskentelyharjoituksena.

Kokemuksellisen oppimisen mallissa (kuvio 1) omakohtaisen oppimiskokemuksen jälkeen kokemuksen tuottamaa merkitystä reflektoidaan. Stepapp-valmentajakoulutuksen toiminnallisissa osioissa kokemusta reflektoidaan yhdessä työparin ja koko ryhmän kanssa. Seuraavassa vaiheessa kokemus käsitteellistetään ja tapahtuu oppimista ymmärryksen kautta. Tästä esimerkkinä voidaan mainita harjoitukset, jossa käsitellään uusperheaihetta erilaisten roolien ottamisen kautta. Tämän jälkeen siirrytään johtopäätöksiin, mitä uutta on opittu vanhan osaamisen rinnalle. Yhdessä opittua päästään

käyttämään työparinsa kanssa StepApp-valmennus® -ryhmissä. Perheiden kanssa StepApp-valmennuksessa® käytettävät menetelmät ja sisältö ovat samat kuin koulutuksessa koetut ja opitut. Sosiodraaman keinoin käytettävät oppimismenetelmät syventävät tiedollista oppia käytännön keinoin.

Kuvio 1. Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli (Tervamäki, 121).

Aikuiskoulutuksessa tärkeimpiä oppimista edistäviä keinoja ovat kokemusten jakaminen ja vuorovaikutus ja keskustelu oppijoiden kesken koulutustilanteissa. Asioiden ja opitun yhdessä reflektointi edistää oppimista ja edistää myös toisilta oppimista. Näkökulmat käsiteltävää asiaa kohtaan monipuolistuvat ja rikastuvat. Oppijoiden omat kokemukset ja käsitykset aktivoituvat yhteisissä keskusteluissa koulutustilanteissa.

5 STEPAPP-VALMENTAJAKOULUTUS

5.1 Koulutuksen tavoitteet

StepApp-valmentajakoulutus on suunnattu sosiaali- ja terveys- sekä kasvatusalan ammattilaisille, joilla on kokemusta uusperheiden kanssa työskentelystä ja vanhemmuuden tukemisesta. Koulutuksen pyrkimyksenä on omaksua uusia näkökulmia ja keinoja tukea uusperheen kaikkia osapuolia. Ammattilainen saa kaiken tarvittavan tiedon ja materiaalit oman StepApp-valmennuksen® toteuttamista varten.

Koulutuksen tavoitteena on laajentaa ammattilaisten taitoja kohdata uusperheitä työssä. Koulutus lisää ymmärrystä uusperhedynamiikasta ja uusperheiden monimuotoisuudesta ja erityiskysymyksistä. Pyrkimyksenä on luoda ammattilaisille uusia näkökulmia ja keinoja tukea uusperheen kaikkia osapuolia. Koulutus antaa ammattilaisille valmiudet toimia StepApp-valmentajana ja ohjata StepApp-valmennus®-ryhmiä.

Koulutuksen sisällöt pohjaavat Supli ry:n vuosien kokemukseen uusperheiden parissa tehtyyn asiantuntija-, neuvonta- ja koulutustyöhön sekä kokemusasiantuntijuuteen ja uusperhetutkimuksiin. (Stepping-hankkeen www-sivut 2019b.)

StepApp-valmentajakoulutus sisältää seuraavat osaamisen tavoitteet:

- 1) Opiskelija syventää osaamistaan uusperhekysymyksissä ja saa uutta näkökulmaa uusperhetyöhön.
- 2) Opiskelija ymmärtää ryhmänohjaamisen periaatteita.
- 3) Opiskelija osaa hyödyntää uusperheille soveltuvia toiminnallisia menetelmiä työssä.
- 4) Opiskelija osaa käyttää StepApp-sovellusta ja tulkita sovelluksen vastauksia.
- 5) Opiskelija tietää uusperheen kehitysvaiheet ja ymmärtää muista uusperhedynamiikan lainalaisuuksia.
- 6) Opiskelija ymmärtää vanhemmuuden sekä lasten ja nuorten kasvatukseen liittyviä erityiskysymyksiä uusperheissä.
- 7) Opiskelija syventää tietoaan palveluohjaukseen liittyen.
- 8) Opiskelija ymmärtää parisuhteeseen liittyviä erityiskysymyksiä uusperheissä.
- 9) Opiskelija osaa tukea uusperheitä kohti tietoista perheytymistä.

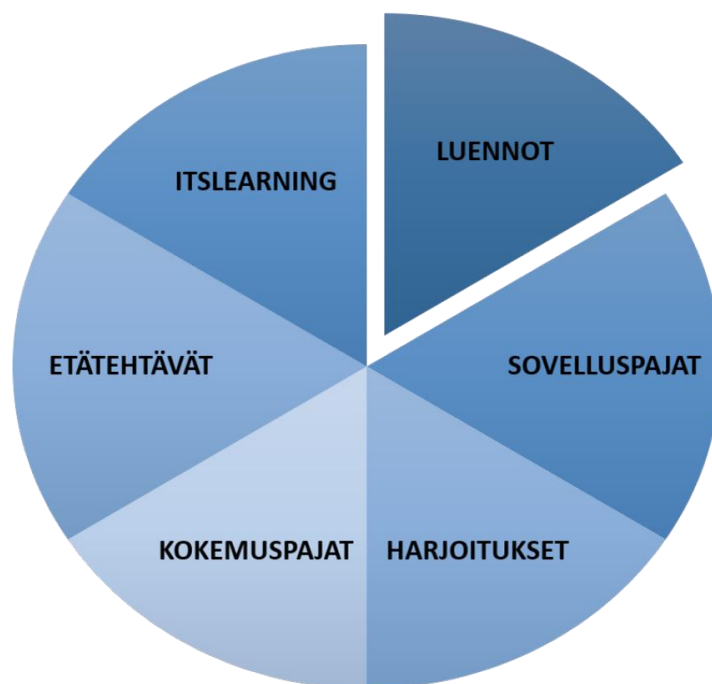
(Suomen Uusperheiden Liitto ry 2019, 33.)

5.2 Koulutuksen rakenne

Valmentajakoulutuksen laajuus on pilotointivaiheessa 7 opintopistettä. Koulutukseen sisältyy 3 lähipäivää. Lähipäivien teemat ovat 1) uusperhe perheenä 2) vanhemmuus uusperheessä, uusperheen lapset ja nuoret 3) parisuhde ja uusperheen perheytyminen ja tulevaisuus.

Lähipäivien aikana käsitellään uusperheen hyvinvoinnin ja toimivuuden kannalta keskeisiä teemoja, ryhmänohjaamista, toiminnallisten menetelmien ja sovelluksen käyttöä. Valmentajakoulutus rakentuu 6 osa-alueesta, joista 3 osa-aluetta on lähipäivien toiminnallisia osioita (kuva 5).

Harjoittelu- ja arviointivaiheessa koulutukseen osallistuva ohjaa StepApp-valmennuksen® yhdessä työparinsa kanssa. Lopuksi koulutettaville järjestetään arviointipäivä.

Kuva 4. StepApp-valmentajakoulutuksen rakenne. (© Elisa Jyllikoski)

Itslearning- opiskelu oppimisalustalla ja etätehtävät.

Itsenäinen opiskelu muodostuu etätehtävistä, kirjallisuuden lukemisesta, asiakasesimerkki-tehtävistä, sovelluksen käyttöharjoittelusta ja verkkokeskustelusta. Valmentajakoulutuksen ajalta opiskelija pitää oppimispäiväkirjaa.

Toiminnallinen osio lähipäivien aikana.

Lähipäiviin sisältyy kokemus- ja ratkaisupajoja. Pajoilla tarkoitetaan erilaisten menetelmien harjoittelua (esimerkiksi akvaariotyöskentely) ja annettujen ennakkotehtävien purkua pienryhmätyöskentelynä tai pareittain. Opiskelijoiden tekemiä muistiinpanoja hyödynnetään työskentelyssä.

Sovelluspajat keskittyvät StepApp-mobiilisovelluksen käytön harjoitteluun.

Lähipäivinä harjoitellaan erilaisia perheiden StepApp-valmennuksessa® käytettäviä harjoituksia (esimerkiksi sosiaalinen atomi).

Luennot

Lähipäivien luennot on suunniteltu kunkin päivän teeman mukaisesti. Pilottikoulutuksen lähipäivissä käsiteltiin kaksi aihetta kunakin lähipäivänä. Pääluennoitsijoina toimivat hankepäällikkö Elisa Jyllikoski, hankesuunnittelija Anni Pakarinen ja Supli ry:n toiminnanjohtaja Kirsi Heikinheimo.

5.3 StepApp-valmentajan manuaali (työkirja)

Keskeinen työkalu koulutuksessa on StepApp-valmentajan manuaali (jatkossa työkirja), (kuva 5). Työkirja toimii StepApp-valmentajan oppaana ja tukena valmentajakoulutuksessa. Samaa työkirjaa valmentaja hyödyntää yhdessä työparinsa kanssa StepApp-valmennus®-ryhmää vetäessään.

Kuva 5. StepApp-valmentajan manuaali (työkirja). (© Supli ry)

5.4 Koulutuksen kohderyhmä

StepApp-valmentajakoulutuksen kohderyhmänä ovat kunnallisten perhepalvelujen moniammatillinen ammattihenkilöstö. Palveluja perheille tarjoavat perhekeskukset, perhepalveluyksiköt, varhaiskasvatus, kasvatus- ja perheneuvolat, lastensuojelun perhetyö ja terveydenhoitajat.

Opiskelijat valitaan koulutukseen joko hakulomakkeen perusteella tai kaupungin oman seulonnan kautta. Hakulomakkeessa kysytään opiskelijan työ- ja opintotaustat sekä vapaa-ajan toiminta perustelu koulutukseen hakeutumiselle.

Pilottivaiheessa koulutukseen osallistuu yhteensä 20 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Yhteistyökumppaneita ovat Järvenpään kaupungin kasvun ja tuen avainalue sekä Raison kaupungin perhepalvelut. Molemmista kaupungeista koulutukseen osallistuu 10 henkilöä.

Pilottikoulutukseen osallistujat ilmoittivat ammattinimikkeekseen seuraavat:

psykologi (2), neuvolapsykologi, kouluterveydenhoitaja, lastenneuvolan terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja (alakoulu), psykiatrinen sairaanhoitaja (yläkoulu)

sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä (yläkoulu)

koulukuraattori

perheterapeutti (2), perhekeskuksen perheterapeutti,

perhetyöntekijä (2), perhetyön perheohjaaja (alakoulun perhetyö), pienten lasten perhekoulun perheohjaaja, perhekuntoutuksen perheohjaaja, tehostetun perhetyön perheohjaaja, erityissosiaaliohjaaja.

6 STEPAPP-VALMENTAJAKOULUTUKSEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Stepping-hankkeen kokonaisarvioinnissa vaikuttavuuden arviointia tehdään hankkeen arviointikäsikirjan avulla. Vaikuttavuudella tarkoitetaan tavoiteltua ja usein pidemmällä aikavälillä tapahtuvaa, useiden erilaisten myönteisten yksittäisten vaikutusten summaa (Klemelä 2016, 13). Stepping-hankkeen arviointikäsikirja pohjautuu Suunta-työkaluun. Suunta on käyttökelpoinen työkalu hankkeen suunnittelun ja arvioinnin suunnittelun apuna. Työkalun avulla suunnitelmasta tulee johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus, jossa eri osa-alueet ja -toiminnot ovat loogisessa suhteessa keskenään. Lopputuloksena on toimintasuunnitelma, jossa sisäinen logiikka on aukoton ja syy-seuraussuhteet mietitty. (Innokylän www-sivut 2019.)

Arviointia tehdään, että saadaan aikaan laadukkaampaa ja parempaa toimintaa. Stepping-hankkeessa koetaan merkittäväksi se, että arviointi johtaa toimenpiteisiin. Toimenpiteitä voivat olla korjausliikkeet tai samalla tavalla jatkaminen, joka on tällöin tietoisesti tehty valinta. Arviointi on sovitettu kiinteästi toiminnan ja kehittämistarpeiden kokoon, sekä kolmivuotisen hankkeen resursseihin. (Jyllikoski 2019, 2.) Arvioinnissa tulee pohtia ensin tavoitteita ja sitten vasta hakea tietoa. Arvioinnin tulokset nähdään aina suhteessa tavoitteisiin.

Valmentajakoulutuksen arviointi toteutetaan kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksessa kysytään keskeisimpiä tutkimuksen tarkoituksen tai ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87.) Koulutettaville tehdään kaksi kyselyä sähköisesti Webropol- kyselytyökalun avulla. Kyselyillä pyritään tavoittamaan koko 20 koulutettavan joukko. Suunnitelmaan lisättiin myöhemmin tavoitteeksi toteuttaa puhelinhaastattelu 4:lle henkilölle. Puhelinhaastattelujen päämääränä on hankkia kohdennettua ja syvällistä informaatiota, jonka avulla täydennetään johtopäätöksiä ja tulosten tarkastelua. Menetelmätriangulaatio mahdollisesti lisää selvityksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 167-168.)

Aloituskysely toteutetaan lähipäivien alkaessa ja palautekysely heti koulutuksen päätyttyä. Kyselyt toimitetaan saатteen kera osallistujille muun koulutukseen liittyvän materiaalin ohessa Optima-oppimisalustalla. Kyselyssä on mukana saate (liite1). Kyselyt ja puhelinhaastattelut toteutetaan anonyymeina.

Aloituskyselyssä on yhteensä 8 kysymystä sisältäen taustatiedot. Palautekysely sisältää numeeriset arviot koulutuksen eri osa-alueista ja kokonaisarvosanan koulutuksesta. Näiden lisäksi kyselyssä on 4 avointa kysymystä. Avoin kysymys osoittaa, mikä on tärkeää vastaajan ajattelussa ja ilmaisee vastaajan asiaan liittyvien tunteiden voimakkuuden. Avoimet kysymykset auttavat myös monivalintavastausten poikkeavien vastausten tulokinnassa. Kyselytutkimuksen etu on siinä, että kyselyn avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja tiedon käsittelyyn on valmiiksi kehiteltyjä analyysitapoja ja raportointimuotoja. (Hirsjärvi ym. 2012.)

Tässä arvioinnissa on etukäteen tiedossa vastaajien maksimimäärä. Avointen kysymysten määrä on asianmukainen ja avoimet kysymykset on johdonmukaisesti rakennetut. Laadullisesti kestävä tutkimuksen eettisyyteen kuuluvat mm. hyvin laadittu tutkimussuunnitelma ja huolellisesti laaditut tutkimuskysymykset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147-149.)

Kyselyt toteutetaan Webropol- työkalulla. Kyselyraporttien tulosten avulla hankitusta aineistosta etsitään tiettyjä, toistuvia mainintoja ja tarkastellaan mainintojen merkitystä. Teemoittelun avulla aineisto jaotellaan tutkittavien aihealueiden mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-107.) Aineistoa analysoidaan verraten aloitus- ja palautekyselyn vastauksia. Saatuja vastauksia verrataan StepApp-valmentajakoulutuksen tavoitteisiin ja koulutuksen sisältöön.

6.1 StepApp-valmentajakoulutuksen aloituskysely

Aloituskyselyn avulla pyritään kartoittamaan osallistujien ennako-odotuksia koulutukselta.

Aloituskyselyssä (liite 1) kysytään osallistujan perustiedot, joita ovat työtehtävä, työvuodet nykyisessä tehtävässä ja työvuodet yhteensä sosiaali- ja terveysalalla sekä paikkakunta, jossa koulutettava työskentelee. Kysymyksellä pyritään kartoittamaan minkä ammattiryhmän edustajat hakeutuvat valmentajakoulutukseen, kuinka pitkällä työhistorialla ja havaitaanko osaamisessa eroja esimerkiksi aluetasolla.

Työtehtävän kysymisellä tutkitaan lisäksi eri ammattilaisten aktiivisuutta vastata kyselyyn. Työskentelypaikkakunnan tiedustelulla seurataan paikkakuntaakohtaista aktiivisuutta ja mahdollisia eroja paikkakuntien välillä.

Seuraavaksi koulutettavilta tiedustellaan kohtaavatko he uusperheitä työssään. Tällä pyritään selvittämään ammattilaisten lähtötasoa uusperheiden kanssa työskentelystä. Koulutettavien odotuksia koulutukselta selvitetään avoimella kysymyksellä 5. Tämän lisäksi vastaaja valitsee minkä koulutuksen neljästä eri osa-alueesta hän kokee kiinnostavimmaksi (kysymys 6). Kysymyksessä 7 tiedustellaan osallistujien halukkuutta osallistua puhelinhaastatteluun ja kerrotaan lyhyesti haastattelun sisällöstä.

Lopuksi esitetään avoin kysymys ”Mitä muuta haluat kertoa?”. Tällä kysymyksellä haetaan lisää tietoa vastaajasta.

Lopuksi kiitetään vastaajaa kyselyyn osallistumisesta.

6.2 StepApp-valmentajakoulutuksen palautekysely

Kyselyn avulla haetaan vastausta siihen, miten osallistuja arvioi koulutuksen hyödyntävän häntä työssään uusperheiden parissa. Palautekyselyssä (liite 2) toistetaan kysymys työtehtävästä ja työskentelypaikkakunnasta.

Kyselyssä arvioidaan aluksi, miten koulutuksen eri osa-alueet ja sisällöt onnistuivat arvoasteikolla 1-5. Arvioitavana ovat osa-alueittain eriteltynä kokemukset oman osaamistavoitteen saavuttamisesta, kouluttajien osaamisesta ja koulutuksen sisällöstä. Lopuksi annetaan mahdollisuus arvioida koulutuksen käytännön järjestelyjä.

Seuraavassa avoimessa kysymyksessä (kysymys 3) pyydetään vastaajalta perusteluja edellisen kysymyksen valintoihin. Avoimilla kysymyksillä selvitetään, miten osallistuja koki koulutuksen vastanneen odotuksia (kysymys 4) ja jäikö vastaaja kaipaamaan jotakin sisältöä koulutukselta (kysymys 5).

Kysymyksellä 6 osallistujaa pyydetään arvioimaan koko koulutusta kouluarvosananoin 4-10. ”Mitä muuta haluat kertoa?”- kysymyksen odotetaan antavan tietoa siitä, mitä ohjaavien kysymisten lisäksi vastaaja haluaa kertoa koulutukseen liittyen?

Lopuksi kiitetään vastaajaa kyselyyn osallistumisesta.

6.3 StepApp-valmentajakoulutuksen puhelinhaastattelut

Puhelinhaastattelun tavoitteena on kerätä lisää palautetta koulutuksesta ja selvittää mahdollisia kehittämissuhteita koulutuksen eri osa-alueiden osalta. Haastattelukysymykset laadittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa koulutuksen kehittämisen näkökulmasta. Puhelinhaastattelu toteutetaan teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa edetään määrättyjen etukäteen valittujen teemojen ja niiden ympärille rakennettujen kysymysten mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87-88.) Haastattelun kestoksi ilmoitetaan noin 15 minuuttia ja haastatteluajat sovitaan puhelimitse etukäteen. Haastattelua varten luodaan runko aiheista, joihin vastaajilta pyritään saamaan palautetta. Vastaajalle jätetään mahdollisuus kertoa palaute omin sanoin ja tarvittaessa tehdään tarkentavia kysymyksiä. Puhelut tallennetaan ja ne litteroidaan. Tämän jälkeen nauhoitukset hävitetään.

Haastattelun vastaajat valittiin sattumanvaraisesti, kaksi molempien paikkakuntien osallistujista. Halukkuutta puhelinhaastatteluun osallistumiseen tiedustellaan aloituskyselyn yhteydessä. Haastattelu toteutetaan 1,5 kuukautta koulutuksen jälkeen.

Puhelinhaastattelun kysymykset (liite 3) käsittelivät koulutuksen kehittämistä sen eri osa-alueiden osalta. Osa-alueet olivat koulutuksessa käytetty StepApp-valmentajan työkirja, ennako- ja etätehtävät, toiminnallinen osio ja luennot.

7 ARVIOINNIN TULOKSET

7.1 Aloituskyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi 14 osallistujaa 20:stä koulutukseen osallistuneista. Vastaajista 6 oli osallistunut Järvenpään ja 8 Raision koulutukseen. Kyselyn mukaan jokainen kyselyyn vastanneista kohtaa uusperheitä työssään.

Vastaajat toimivat seuraavissa ammateissa terveydenhoitaja (2 henkilöä), perheneuvolan psykologi (2 henkilöä), sosiaalityöntekijä (2 henkilöä), perhekuntoutusohjaaja lastensuojelun avohuollosta, lastensuojelun perheohjaaja, perhetyöntekijä, perheohjaaja, erityissosiaaliohjaaja, neuvolapsykologi, perheterapeutti ja psykiatrinen sairaanhoitaja.

Vastaajista oli yli 5 vuotta nykyisessä tehtävässään toiminut yli puolet (8 henkilöä). Alle kaksi vuotta tehtävässään toimineita oli 2 henkilöä ja 4 henkilöä oli ollut nykyisessä työtehtävässään 2-5 vuoden ajan. Koulutukseen osallistuneiden, kyselyyn vastanneiden ammattilaisten työkokemus sosiaali- ja terveysalalla oli keskimäärin 14,54 vuotta.

Kysymys 5. Mitä odotuksia sinulla on koulutuksen suhteen?

(vastaajia 14 henkilöä)

Työmenetelmiä ja työkaluja- osio sai 10 mainintaa. Seuraavaksi useinten (9 kertaa) mainittiin tieto uusperheisiin liittyvissä kysymyksissä. Työkaluja ryhmän vetämiseen sai 4 mainintaa ja mobiilisovellus oli mainittu 2 kertaa.

"Odotan lisää tietoa ja taitoa +kohdata uusperheitä. En ole ennen työssäni käyttänyt sovellusta asiakkaiden kanssa, joten odotan sitä, miten se istuu työhön ja miten asiakkaat suhtautuvat siihen. Odotan myös vinkkejä pari-ryhmän ohjaamiseen."

"Lisätietoa uusperheiden haasteista tutkimuspohjalta sekä ja etenkin asiantuntijoiden kautta. Lisäksi ryhmäohjaaminen ja uusperhevalmennuksen vaiheet yksityiskohtaisesti."

"Uusia menetelmiä ja keinoja tukea uusperheitä, auttaa heitä eteenpäin. Toiseksi uusperheisiin liittyvän tiedon levittäminen laajasti työyhteisöön ja sitä kautta jatkossa uudenlaisen uusperhetyön tekeminen perhepalveluissa."

Kysymys 6. Mistä osa-alueesta odotat saavasi eniten osaamista tulevassa koulutuksessa? (vastaajia 14 henkilöä)

Vastaukset jakautuivat seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko 2. Odotukseni tulevan koulutuksen sisällöltä.

	n
StepApp-sovelluksen oppiminen ja käyttö	6
Tietoa perheiden moninaisuudesta ja uusperheistä	12
Ryhmänohjaamistaidot	2
Työparityöskentely	0

7.2 Palautekyselyn tulokset

Palautekyselyyn vastasi yhteensä 10 henkilöä. He ilmoittivat toimivansa seuraavissa ammateissa: perhetyöntekijä, terveydenhoitaja, perhekuntoutusohjaaja, perheohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, psykologi, erityissosiaaliohjaaja, sosiaalityöntekijä ja perhepalvelut. Vastaajien määrä jakaantui tasan Järvenpään ja Raision välillä. Yksi kyselyyn vastaajista jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Koulutuksen toteutusta arvoitiin arvosanalla 1-5 välttävästä erinomaiseen. Vastaajat olivat tyytyväisimpiä kouluttajien osaamiseen (keskiarvo 4,7) ja luentoihin (keskiarvo 4,3). Tyytymättömmimpiä oltiin sovelluspajaan (keskiarvo 3,5). Oman osaamistavoitteen saavuttamisen keskiarvo oli 3,8. Kymmenestä vastaajista 7 oli arvoinut saavuttaneensa tavoitteensa arvosanalla 4 tai 5.

Kysymys 2. Arvioi koulutuksen toteutusta seuraavilla osa-alueilla.

(vastaajia 10 henkilöä) asteikko 1 välttävä > 5 erinomainen

Arvosanat jakoutuivat seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko 3. Arvioi koulutuksen toteutusta seuraavilla osa-alueilla.

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Oman osaamistavoitteeni saavuttaminen	0	1	2	5	2	10	3,8
Kouluttajien osaaminen	0	0	0	3	7	10	4,7
Ennako- ja etätehtävät	0	0	4	6	0	10	3,6
Kokemus- ja ratkaisupaja	0	1	2	3	4	10	4
Sovelluspaja	0	2	2	5	1	10	3,5
Luennot	0	0	0	7	3	10	4,3
Yhteensä	0	6	15	39	30	10	4,03

Kysymys 3. Perusteluja edellisiin valintoihin. (vastaajia 6 henkilöä)

”Henkilökohtainen osaamistavoitteeni ja sen saavuttaminen on vielä kesken. Kiinnostus ja innostus on vielä vallalla, joten tästä on hyvä jatkaa. Koulutuksesta jäi todella hyvä kuva ja paketti oli jo lähes valmis. Pientä hiomista varmasti vielä on, mutta kiitos kaunis jo tästä.”

”Ennako- ja etätehtävät tulivat melko nopealla aikataululla. Koulutuspäivien jälkeen oli vähän aikaa tehdä tehtäviä. Olisi ollut hyödyllistä saada perehtyä tehtäviin paremmin. Verkkokeskusteluosiossa tuntui välillä, että aiheet olivat väkisin väännettyjä, koska jokaisen piti aloittaa keskustelu.”

”Harjoitukset ja esimerkit olivat hyviä ja niistä opin aina parhaiten. Kirsi Heikinheimo on loistava luennoitsija!”

”Opiskelupäivät olivat melkoista sillisalaattia. Koko ajan hypättiin aiheesta ja tekemisestä toiseen. Kouluttajat olivat taitavia, mutta kokonaisuus jäi vaikeaksi hahmottaa.”

Kysymys 4. Miten koulutus vastasi odotuksiasi? (vastaajia 7 henkilöä)

”Odotukseni ylittyivät. Havainnollistavat menetelmät ovat todella hyviä ja näitä on ilo käyttää myös työssä. Kirjamateriaali ym. oli myös riittävää. Ainut mikä jäi mietityttämään ja vaikuttaa vähän vieläkin. On tiukka tahti. Eli lähipäivät kahden viikon välein olisi parempi.”

”Tuli uutta tietoa sekä ”vanhaan” tietoon päivitystä ja muistutusta, että näin hän se asia olikin.”

”Oikeastaan ylitti odotukset. Pienessä ajassa tuli paljon tietoa ja myös kokemukselliset tehtävät olivat hyviä.”

”Olisin kaivannut enemmän teemojen työstämistä.”

Kysymys 5. Mitä sisältöä jäit kaipaamaan koulutukselta? (vastaajia 8 henkilöä)

”Enemmän vielä sen tyyppistä tietoa ja yhteistä pohdintaa jota oli viimeisellä kerralla Kirsi Heikinheimon kanssa.”

”puhelinsovelluksen käyttö tuntuu epävarmalta, Siihen olisi voinut olla vielä enemmän aikaa. Teemoihin tutustuminen oli aika pikaista johtuen aikatauluista, jokaisella teemalla olisi voinut olla kokonainen oma päivä, mutta

ymmärrän koulutuksen olleen tiivis johtuen meidän ja työnantajan toiveesta tiiviiseen koulutukseen.”

”Draamaharjoitukset olivat tehokkaita. Onneksi niitä oli mukana, ja mahdollisuuksien mukaan voisi olla vielä enemmän. Ne tuovat positiivisen erikoispiirteiden koulutussisältöön.”

Kysymys 8. Arvioni koulutuksesta kouluarvosanoin. (vastaajia 10 henkilöä)

Vastaajat olivat arvioineet koulutuskokonaisuutta seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko 4. Arvioni koulutuksesta kouluarvosanoin.

	4	5	6	7	8	9	10	Yhteensä	Keskiarvo
Yhteensä	0	0	0	1	3	5	1	10	8,6

Kysymys 7. Mitä muuta haluat kertoa? (vastaajia 6 henkilöä)

”Lämmin kiitos teille kaikille tärkeästä työstä. On ihailtavaa seurata, miten ammattilaiset tekevät työtä koko sydämellän.”

”Sain lyhyessä ajassa paljon uutta tietoa ja pohdittavaa liittyen uusperheiden kysymyksiin. Lisäksi sain riittävän hyvän koulutuksen ryhmien vetämiseen. KIITOS!!”

”1krt/ aihe. Yht. 5 pv + palaute. Tehtävien anto selkeämmäksi. Manuaaliin helpommin hahmotettava sisältö, ainakin luentojen osalta oli hankala hahmottaa mihin tekisin muistiinpanot ”

”Hyvin epävarma olo lähteä vetämään valmennusta tämän jälkeen. Materiaalia on paljon ja tietoa on saatavilla, mutta aikaa on vähän ja uuden asian haltuunotto tuntuu haastavalta.”

7.3 Puhelinhaastattelujen tulokset

Puhelinhaastatteluun ilmoittautui 10 henkilöä, joista puhelinnumeroiden perusteella valittiin sattumanvaraisesti 2 vastaajaa sekä Järvenpäästä, että Raisiosta. Haastatteluajat sovittiin etuteen. Puhelinhaastattelun kestoksi arvioitiin 15min.

Puhelut nauhoitettiin sopimuksen mukaan ja ne kestivät 11:sta – 17 minuuttiin. Yksi vastaajista kertoi, että ei ollut vastannut palautekyselyyn. Tätä ei haastattelussa tiedusteltu.

Haastatelluista 2 oli ehtinyt aloittaa jo ensimmäisen StepApp-valmennus® -ryhmänsä vetämisen yhdessä työparinsa kanssa. Kahdella vastaajista ryhmä on alkamassa syksyllä 2019. Haastatteluja tehtäessä koulutuksesta oli kulunut puolitoista kuukautta.

Arvioidut osa-alueet.

StepApp-valmentajan manuaali (työkirja) (kuva 5)

Työkirjaa kiiteltiin kokonaisuutena visuaalisuudesta ja asiasisällöstä.

Ennako- ja etätehtävät

Ennako- ja etätehtävien aikataulu koettiin haastavaksi. Yksi vastaaja mainitsi, että *”it-sellä ei ollut tiukka aikataulu, sai tehdä tehtäviä työajalla”*. Ratkaisuksi aikapulaan ehdotettiin lyhyempää lähipäivää ja enemmän aikaa etätehtäville. Tarvittavia kirjoja ei ollut onnistuttu hankkimaan eikä niitä ehtinyt lukea koulutuksen aikana. Kirjallisuuskattaus koettiin järkevästi rakennetuksi.

Toiminnallinen osio (kokemus ja sovelluspajat, harjoitukset)

Koulutukseen sisältyneet kokemuspajat koettiin *”helpoksi vetää valmennusryhmässä”*. Akvaariomenetelmän rinnalle kaivattiin toista, pienemmälle ryhmälle sopivaa harjoitetta. Konkreettinen tekeminen ja kokemus ryhmäharjoitteista koettiin hyväksi.

Mobiilisovelluksen käytön sovelluspajan harjoitukset koettiin osin haastaviksi. Toivottiin mahdollisuutta harjoitella sovellusta vielä ennen oman ryhmän vetämistä. Ratkaisuksi ehdotettiin ryhmän jakamista kahtia, jolloin jäisi aikaa rauhassa perehtyä sovelluksen opetteluun.

Haasteet mobiilisovelluksen käytön kanssa koettiin osin sukupolvieroksi. *”Ei olisi tarvinnut opetteluun, kirjautuminen olisi riittänyt, manuaalia ei olisi tarvittu mobiilisovelluksen opetteluun.”*

”Sovellus vaikuttaa hyvältä, kunhan se ladataan ja vanhemmatkin lataa ja käyttää väliviikoilla.”

”Epävarmoin olo ja sovelluksesta, osaako neuvoa ja käyttää.”

Luennot

Luennot koettiin hyviksi kokonaisuuksiksi, antoivat tietoa ja ajateltavaa.

”Hyvin on pärjätty kun on ryhmää pidetty näillä tiedoilla.”

”Psykoedukaation merkitys korostui.”

”Kirsi Heikinheimon luento toi aiheeseen syvyyttä.”

”Monen vuoden tilastotietoa olisi voinut olla vähemmän.”

”Asioiden kertomisella on iso tiedollinen merkitys ryhmässä.”

8 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Aloituskyselyn perusteella koulutettavat odottivat lisää tietoa ja ymmärrystä uusperheisiin liittyvissä kysymyksissä, lisäoppia ryhmien ohjaamiseen ja yksilötyöhön sekä konkreettisia menetelmiä näihin liittyen. Avointen kysymysten vastauksissa mainittiin 10 kertaa (14 vastaajaa) sana menetelmä/työväline/työkalu.

Kyselyyn vastanneiden osallistujien työhistoria sotealalla oli keskimäärin yli 15 vuotta. Pitkän työkokemuksen ja laajan ammattitaitonsa rinnalle osallistujat kaipasivat lisää osaamista uusperheiden haasteiden ymmärtämiseen ja uusperheiden tukemiseen. Palauteen perusteella voidaan todeta, että tähän tarpeeseen vastattiin.

Palautekyselyn perusteella koulutus sai yleisarvosanaksi 8,6 kouluarvosanoin arvioituna. Pilotointi vaiheessa koulutus toteutettiin viikon välein kolmena lähipäivänä. Palauteen perusteella tultiin siihen johtopäätökseen, että 3 lähipäivää on liian tiivis aikataulu näin kattavalle kokonaisuudelle. Koulutus sisälsi monipuolisen kattauksen uusperhetietoutta ja tämän lisäksi StepApp-mobiilisovelluksen. Vastausten perusteella aikataulun tiukkuus oli ainoita miinuspuolia koulutuksessa. Osallistujat jäivät kaipaamaan koulutukselta väljempää aikataulua ja sitä kautta yhden keskeisen teeman käsittelyä kunakin lähipäivänä.

Koulutuksen toiminnalliset osiot, kuten kokemus- ja ratkaisupaja sai keskiarvoksi 4 (1-5 asteikolla). Toiminnalliset menetelmät saivat kiitosta jokaisessa sanallisissa vastauksissa ja puhelinhaastattelussa. Erytismaininnan sai valmentajakoulutuksesta mukaan saatu välineistö ryhmän vetämiseen. Valmentajan työkirjaan on suunniteltu valmiit ryhmätapaamiskohtaiset rakenteet. Valmentajat voivat halutessaan hyödyntää minuutilleen laskettua aikataulua omassa StepApp-valmennus®-ryhmässään.

Vastausten perusteella kaikki, 1,5 kuukautta koulukseen jälkeen haastatellut olivat joko aloittaneet oman StepApp-valmennus® ryhmänsä vetämisen ja/tai konkreettisesti hyötyneet valmentajakoulutuksesta työssään.

Valmennettavien omaan osaamistavoitteensa päästystä voidaan todeta seuraavaa. StepApp-valmennuskoulutuksen palautekyselyn perusteella osaamistavoite oli usealla vastaajalla saavutettu tai vastaajan mukaan tavoite oli kehittymässä. Vastauksissa oli hajontaa arvosanan 2-5 välillä (asteikolla 1-5). StepApp-valmennuksia® tullaan vetämään yhdessä työparin kanssa. Ryhmää vetäessä pari saa tukea toinen toisiltaan ja

kokemuksellinen oppiminen pääsee jatkumaan ryhmien ollessa käynnissä. Luvussa 4 kuvattujen StepApp-valmentajakoulutuksen osaamistavoitteiden osalta tulosten keskiarvoksi tuli 4,03 (asteikolla 1-5).

StepApp-mobiilisovellus

StepApp-koulutusten pilotoinnin alkaessa helmikuussa 2019 oli StepApp-mobiilisovellus vielä kehittämisvaiheessa ja osittain keskeneräinen. Sovellusta päivitettiin lähipäivien kuluessa. Aloituskyselyn perusteella osallistujilla ei ollut suuria ennako-odotuksia mobiilisovelluksen haltuunotolle ja käytölle. Koulutuksessa osio oli nimetty sovelluspajaksi. Sovelluksen eri osien keskeneräisyyden vuoksi sovelluksen käyttöönotto oli koulutuksen pilotointivaiheessa haastavaa.

Palautteen perusteella osa koulutettavista jäi kaipaamaan teknistä tukea StepApp-sovelluksen käyttöönotossa. Tästä vastaa hankevastaava, jonka vastuulla sovelluksen kehittäminen on ollut. Yli puolet vastaajista antoi tälle osiolle loppuarvioinnissa arvosanaksi 3 tai 4.

Koulutuksen sisältöjen kokonaisarvioinnissa sovelluksen käyttöönotto sai huonoimman arvosanan 3,5 (asteikolla 1-5). Tulokseen voidaan suhtautua kahdella tavalla.

Lopputuloks oli onnistunut, koulutus oli pilotointivaiheessa ja äkillisistä sovelluksen keskeneräisyydestä johtuvista ongelmista selvittiin nopeasti eteenpäin. Sovelluksen käyttöönoton haasteita paikkasi kouluttajien vahva ammattitaito ja kokemus kouluttamisesta. Muuttuviin tilanteisiin pystyttiin vastaamaan nopealla reagoinnilla ja suunnitelmien muutoksilla lähipäivien kuluessa. Valmentajakoulutukseen osallistuvat suhtautuivat tilanteeseen pääsääntöisesti ymmärtäväisesti.

Toisaalta voidaan miettiä sovelluspajan onnistumista koulutuksen tavoitteiden kautta. Oliko koulutuksen ensisijainen tavoite uusperhetietouden ja perheiden kohtaamiseen liittyvän osaamisen lisääminen? Koettiinko sovellus enemmän intervention työkaluna, jonka teknisen osuuden oppiminen on helpompaa omaksua myöhemmin? Pilotointivaiheessa oli tiedossa, että koulutukseen saadaan sovelluksen ensimmäinen versio, josta lähdetään mobiilisovellusta kehittämään eteenpäin.

Tulosten hyödyntäminen

Tämän opinnäytetyön tuloksia esiteltiin ensimmäisen kerran Stepping-hankkeen ohjausryhmän kokoontumisessa 5.4.2019.

Ohjausryhmän tehtävä on seurata, että hanke toteutetaan projektisuunnitelman ja rahoituspäätöksen mukaisesti. Ohjausryhmä käsittelee ja hyväksyy projektin loppuraportin ja väliraportit. Ohjausryhmän jäsenillä on keskeinen tehtävä tiedottaa projektista ja sen tuloksista ja saattaa mahdolliset hyvät käytänteet laajempaan tietoisuuteen. (Stepping-hankkeen arviointikäsikirja 2018.)

Stepping-hankkeen hankepääällikkö Elisa Jyllikoski esitteli StepApp-valmentajakoulutuksen opiskelijoiden palautteita. Todettiin, että StepApp-valmentajakoulutuksen opintojen laajuus (7 OP) edellyttää pidempää prosessointia, ja koulutusta tulee muuttaa kolmesta lähipäivästä viiteen lähipäivään, ja lähipäivien välillä tulee olla enemmän aikaa välitehtävien sisäistämiseen. (Stepping-hankkeen ohjausryhmä 2019.)

Keväällä 2019 alkoi syksyn 2019 StepApp-valmentajakoulutusten valmistelu. Koulutusta kehitettiin opinnäytetyön kautta saatujen palautteiden perusteella. Muutoksia tehtiin koulutuksen rakenteeseen, sisältöön, materiaaleihin ja työkirjaan. Valmentajakoulutus laajeni 8 opintopisteen kokonaisuudeksi.

Stepping-hankkeen arviointipäivä järjestettiin 30.10.2019.

Arviointipäivässä esiteltiin valmentajakoulutuksen arvioinnin tuloksia ja palautteiden perusteella valmentajakoulutukseen tehtyjä muutoksia. Opinnäytetyön tuloksia ja käytettyjä kyselyjä hyödynnetään koulutuksen jatkokehittämisessä. Opinnäytetyö dokumentoidaan osaksi hankkeen soveltuvuuden arviointia.

9 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTIA

Opinnäytetyön aihetta valitessani tavoitteenani oli päästä tekemään opinnäytetyö osana suurempaa hanketta, mukavassa työympäristössä ja saada aikaan käytännön tuloksia. Stepping-hankkeessa kaikki nämä odotukset yhdistyivät. Vaativan asiakastyön harjoittelussa Raision perhepalveluissa kuulin Stepping-hankkeen käynnistymisestä. Koin aiheen heti omakseni ja jäin odottamaan hankkeen alkamista. Koen uusperheaiheen vahvasti sukupolvikokemukseksi ja uusperheiden haasteet ovat oman lähipiirin arkea. Uusperheproblematiikan tuntemus tuo tärkeää osaamista sosiaalialan työtehtäviin.

Opinnäytetyöprosessi alkoi syyskuussa 2018. Tammikuussa 2019 hankkeen puolelta alkoi kaikki olla siinä vaiheessa, että opinnäytetyöni tekeminen pääsi konkreettisesti alkuun. Pääsin osana Stepping-tiimiä osallistumaan toisen paikkakunnan lähipäiviin.

Opinnäytetyöprosessin alku ja raportoinnin loppuun saattaminen olivat haasteellisimmat vaiheet opinnäytetyön tekemisessä. Aikataulussa pysyminen toi haasteita, koska hankkeen aikataulu kulki eri tahtiin, kuin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi. Tässä korostuu se, kuinka tärkeitä yhteiset seminaarit opinnäytetyö-prosessin aikana ovat. Tässä on kuitenkin oma viehätöksensä. Hanke ja projektityö on jatkuvaa muutosta ja sen sietämistä. Koko opinnäytetyöprosessin osalta raportointi, opinnäytetyön kirjoittaminen oli ehdottomasti vaikeinta. Tuli tehtyä valtava määrä työtä. Vääriä asioita ja moneen kertaan. Tämä vaihe opetti erittäin paljon tulevia työtehtäviä varten.

Lähdin tavoittelemaan opinnäytetyön kautta uusperhetyöhön liittyvää erityisosaamista ja verkostoja. Opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä oli vaikuttava koulutus kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Omalta osaltani voin sanoa, että tämän opinnäytetyö opetti valtavasti käytännön kokemusten kautta. Näiden kokemusten ja oman tietotaidon lisääntymisen kuvaaminen raportissa ei ollut yksinkertaista.

StepApp-valmentajakoulutus opetti paljon uusperheteemasta. Tutustuin aiheeseen lähinnä Supli ry:n aineistojen kautta ja käytännössä Supli ry:n toimistolla. Oppimisen kannalta olisi ollut hyödyllistä tutustua laajemmin aiheeseen. Opinnäytetyön osalta tavoitin mielestäni riittävän tason. Opinnäytetyössäni keskityin oppimisen ja kokemuksellisen oppimisen näkökulmaan ja siihen miten koulutukseen osallistuneet oppivat. Tuloksien perusteella kokemuksellinen oppiminen on tehokasta ja vaikuttavaa.

Aineiston osalta toimin nyt siten, että pyrkisin pääsemään myös toisen paikkakunnan koulutukseen kertomaan opinnäytetyöstäni. Olen miettinyt olisiko ollut keinoa, jolla vastaajia olisi saanut lisää. Jälkeenpäin ajatellen puhelinhaastatteluun ilmoittautuneita olisi voinut hyödyntää enemmän. Pysyin kuitenkin alun perin sovituksessa 4 henkilön haastattelussa.

Ammatillisen kasvun osalta koen tämän opinnäytetyön ikään kuin sulkevan ympyrän. Aloitin opinnot alanvaihtajana. Opintojen alkuvaiheesta alkaen minulle oli selvää, että haluan valmistuttuani työskennellä kehittämis-, projekti-, ja hanketyössä. Olen tehnyt kaikki työharjoittelut hyvin erilaisissa työympäristöissä. Stepping-hankkeessa sain vielä yhden harjoittelun lisää. Opintovapaakuukaudet loppuivat sopivasti toukokuussa, jolloin aloitin työni toisessa hankkeessa. Opinnäytetyöni Supli ry:lla vaikutti oleellisesti tämän työpaikan löytymiseen.

Opinnäytetyöprosessissa oli kaksi selkeää tähtihetkeä.

Ensimmäinen oli huhtikuussa 2019 ohjausryhmään viedyt tuoreet StepApp-valmentajakoulutuksen arvioinnin välitulokset.

Syksyllä StepApp-valmentajiksi valmistuneet antoivat tiimille palautetta siitä, kuinka merkityksellistä on se, että omalla palautteella on päässyt vaikuttamaan koulutuksen kehittämiseen. Osallistujia vapaasti lainaten, usein kysytään mielipidettä, mutta se ei johda mihinkään.

Suurin osa kansainvälisistä uusperheille kohdistetuista interventioista ovat internetsivustoja tai ammattilaisten ohjaamia ennaltaehkäiseviä ja ryhmämuotoisia tapaamisia. Tiedossa ei ole, että muualla maailmassa StepApp-sovelluksen kaltaista uusperheille kehitettyä mobiiliavusteista valmennusta. (Suomen Uusperheiden Liito ry 2019b.)

Opinnäytetyöprosessin aikana opin paljon hanketyöstä ja olen erityisen kiitollinen siitä, että sain olla mukana Stepping-tiimissä ja StepApp-valmennuksen® ja sovelluksen pilotoinnissa.

LÄHTEET

Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Helsinki: Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D52/2010.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. -17., uudistettu painos. Hämeenlinna: Tammi.

Innokylän www-sivut 2019. Viitattu 17.11.2019. <https://www.innokyla.fi/web/malli109830>.

Jyllikoski, E. 2013. Uusperheneuvoja-koulutuksen sisältöjen ja toteutuksen kehittämishanke. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.11.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201303052960>.

Klemelä, J. 2016. Järjestöt, vaikuttavuus ja raha. SROI-arviointimenetelmä. Suomen sosiaali ja terveys ry:n julkaisuja 1/2016.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 1983. L 8.4.1983/361 muutoksineen.

Lindqvist, M. 2005. Sosiodraama matkana yhteisön kollektiiviseen alitajuntaan. Teoksessa Janhunen, T. & Sura, S. (toim.) Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat. Tampere: Resurssi, 9-27.

Malinen, V. & Larkela, P. 2011. Parisuhde – uusperheen ydin. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Oikeusministeriö 2017. Lapsenhuoltolain uudistaminen - työryhmän mietintö. Helsinki: Oikeusministeriö. Oikeusministeriön julkaisu 47/2017. Viitattu 17.11.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80751/OMML_47_2017_Lapsenhuolto.pdf.

Raivola, R. ; Valtonen, P. & Vuorensyrjä, M. 2000. Käsitteet, mallit ja indikaattorit koulutuksen tehokkuutta ja vaikuttavuutta arvioitaessa. Teoksessa Raivola R. (toim.) Vaikuttavuutta koulutukseen. Helsinki: Edita. 11-28.

Rauste-Von Wright M.; Von Wright J. & Soini. T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.

Stepping-hankkeen www-sivut 2019a. Viitattu 27.10.2019. <http://www.stepapp.fi/>.

Stepping-hankkeen www-sivut 2019b. Viitattu 17.11.2019. <https://www.stepapp.fi/ammattilaisille/tutkimus/>.

Stepping-hankkeen www-sivut 2019c. Viitattu 17.11.2019. <https://www.stepapp.fi/stepapp-valmennukset/>.

Suomen Uusperheiden Liitto ry:n www-sivut 2019a. Viitattu 17.11.2019 <https://supli.fi/suomen-uusperheiden-liitto-ry/me-supli/>.

Teerijoki, E. 2019. Suurin osa uusperheiden lapsista voi hyvin. Supliikki 1/2019, 12-13.

Tervämäki, P. 2005. Sosiodraama ammatillisessa koulutuksessa. Teoksessa Janhunen, T. & Sura, S. (toim.) Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat. Tampere: Resurssi, 107-123.

Tilastokeskuksen www-sivut 2019. Viitattu 17.11.2019. https://www.stat.fi/til/perh/2017/perh_2017_2018-05-25_tie_001_fi.html.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena – konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Kirjayhtymä Oy.

Uusperheneuvoja™-www-sivut 2019. Viitattu 17.11.2019. <http://www.uusperheneuvoja.fi/>.

Julkaisemattomat lähteet:

Jyllikoski, E. 2019. Steppig-hanke – arviointikäsikirja.

Pakarinen, A. 2019. StepApp-valmennuksen ja valmentajakoulutuksen kehittäminen ja tutkimus. Stepping-hankkeen arviointipäivä-diat, 30.10.2019.

Stepping- hankkeen ohjausryhmä 2019. Stepping-hankkeen ohjausryhmän tapaaminen, muistio 5.4.2019.

Stepping-hankkeen toimintakertomus 2018.

Suomen Uusperheiden Liitto ry 2019b. StepApp-valmentajan manuaali.

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa ja teen sosionomikoulutuksen (AMK) opinnäytetyötä StepApp®-valmentajien koulutuksesta.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää StepApp®-valmentajien kokemuksia koulutuksen tuomista hyödyistä välittömästi koulutuksen jälkeen.

Soveltuvuutta tutkitaan kahdella kyselyllä. Ensimmäiseen kyselyyn toivotaan vastausta mahdollisimman pian koulutuksen alkamisen jälkeen. (4.2.2019 mennessä)
Toiseen kyselyyn vastataan viimeisen lähipäivän jälkeen. (viimeistään 18.2.2019)
Molempiin kyselyihin tulee linkki Optima-oppimisympäristöön.
Kyselyihin vastataan nimettömänä eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys tule missään vaiheessa tutkimusta esille. Vastaaminen on vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää missä tahansa vaiheessa.

Koulutettavilla on mahdollisuus osallistua tutkimukseen liittyvään haastatteluun.

Kiitos osallistumisesta!

Olethan minuun yhteydessä tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä.

Ystävällisin terveisin
Pike (Pirkko) Pikander

MSOSTK17
Sosionomikoulutus
Turun ammattikorkeakoulu

2.11.2019

link.webpolsurveys.com

StepApp-valmentajakoulutus aloituskysely

Kiitos, että olet mukana kehittämässä StepApp- valmentajien koulutusta. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää StepApp- valmentajien kokemuksia koulutuksen tuomista hyödyistä välittömästi koulutuksen jälkeen. Ystävällisin terveisin Pike Pikander sosionomi (AMK) opiskelija.

1.

Nykyinen työtehtävä Työpaikan paikkakunta

2. Työvuodet nykyisessä tehtävässä

- alle 2 vuotta
 2-5 vuotta
 yli 5 vuotta

3. Työkokemus sote-alalla

<https://link.webpolsurveys.com/Preview/Index/45789482-fe82-4c28-b473-7d113a7fe6a3?isFromFrame=False&hideTopOffset=False&isSummar...> 1/3

2.11.2019

link.webpolsurveys.com

vuosina **4. Kohtaatko uusperheitä työssäsi**

- kyllä
 ei

5. Mitä odotuksia sinulla on koulutuksen suhteen?**6. Mistä osa-alueesta odotat saavasi eniten osaamista tulevassa koulutuksessa?**

- StepApp-sovelluksen oppiminen ja käyttö
 Tietoa perheiden moninaisuudesta ja uusperheistä
 Ryhmänohjaamistaidot
 Työparityöskentely

7. Koulutusta kehitetään palautteiden perusteella. Oletko käytettävissä 15min puhelinhaastatteluun maaliskuussa 2019? Haastattelulla kerätään osallistujien kokemuksia koulutuksen onnistumisesta.

- Ei kiitos
 Kyllä
 Puhelinnumero yhdeydenottoa varten

8. Mitä muuta haluat kertoa?

<https://link.webpolsurveys.com/Preview/Index/45789482-fe82-4c28-b473-7d113a7fe6a3?isFromFrame=False&hideTopOffset=False&isSummar...> 2/3

StepApp-valmentajakoulutus loppukysely

Kiitos, että olet mukana kehittämässä StepApp- valmentajien koulutusta. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää StepApp- valmentajien kokemuksia koulutuksen tuomista hyödyistä välittömästi koulutuksen jälkeen.

Ystävällisin terveisin Pike Pikander sosionomi (AMK) opiskelija

1.

Työtehtävä

Työpaikan
paikkakunta

2. Arvioi koulutuksen toteutusta seuraavilla osa-alueilla

1 välttävä > 5 erinomainen

	1	2	3	4	5
Oman osaamistavoitteeni saavuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kouluttajien osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Manuaali oppimisen tukena	☐	☐	☐	☐	☐
Ennakko- ja etätehtävät	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Työparityöskentely	☐	☐	☐	☐	☐
Kokemus- ja ratkaisupaja	☐	☐	☐	☐	☐
Sovelluspaja	☐	☐	☐	☐	☐
Luennot	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen käytännön järjestelyt (saavutettavuus, tilat, tarjoilut)	☐	☐	☐	☐	☐

3. Perusteluja edellisiin valintoihin

4. Miten koulutus vastasi odotuksiasi?

5. Mitä sisältöä jäit kaipaamaan koulutukselta?

6. Arvioni koulutuksesta kouluarvosanoin

	4	5	6	7	8	9	10
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Mitä muuta haluat kertoa ?

Haastattelukysymykset 4.4.2019

Palaute, kun koulutuksesta kulunut noin puolitoista kuukautta. Aloitus 2 minuuttia

Miten kehittäisit koulutusta?

- 1) StepApp-valmentajan manuaali 3min

- 2) Ennako- ja etätehtävät 3min

- 3) Toiminnallinen osio (kokemus ja sovelluspajat, harjoitukset) 3min
Millainen kokemus? kokemuksellinen oppiminen, oppijan mukaan

- 4) Luennot 3min